

PÖYTÄKIRJA

VNK010:00/2003

3.1.2007

TIETOYHTEISKUNTANEUVOSTON KOKOUS

Aika 10.10.2006, klo 10.00-12.30
Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto, Smolna
Osallistujat Osallistujalista liitteenä

1 Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirja

Kokouksen puheenjohtaja, pääministeri Matti Vanhanen avasi tietoyhteiskuntaneuvoston kokouksen ja toivotti neuvoston jäsenet, asiantuntijat sekä muut osallistujat tervetulleiksi neuvoston kokoukseen.

Puheenjohtaja totesi, että kokouksen pääteema on koulutus, tutkimus ja kehitys. Muita käsiteltäviä asioita ovat tieto- ja viestintätekniikalla aikaansaavat tehostamishyödyt julkishallinnossa, juuri valmistunut kansallinen tietoyhteiskuntastrategia sekä neuvoston loppukauden toiminta.

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

2 Esityslistan hyväksyminen

Kokouksen esityslista hyväksyttiin.

3 Teemana koulutus, tutkimus ja kehitys

Luova monimuotoinen oppiminen uudistuvassa Suomessa (LU-MOUS-ohjelma)

Teknologiajohtaja Eero Silvennoinen Tekesistä esitteli tietoyhteiskuntaneuvoston koulutus, tutkimus ja tuotekehitys -jaoston valmistelemaa LU-MOUS-ohjelmaa (Luova monimuotoinen oppiminen uudistuvassa Suomessa). Ohjelman laatiminen kytkeytyy kansalliseen tietoyhteiskuntastrategiaan: ohjelman valmistelu on tukenut strategian valmistelua ja ohjelman toteuttaminen on myös yksi strategian toimenpide-esityksistä.

Silvennoisen mukaan Suomen innovaatiojärjestelmän perusta on kunnossa. Hänen mielestään Suomesta puuttuu kuitenkin strateginen näkemys kokonaisuudesta, joka koostuu koulutuksesta, tutkimuksesta ja tuotekehityksestä. Kehittämistarvetta on tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan tulosten hyödyntämisessä sekä koulutusta, tutkimusta ja tuotekehitystä tukevien palveluiden ja tukirakenteiden yhteistoiminnassa. Merkittävä haaste on myös kehityshankkeiden pirstaloituneisuus. Tulevaisuuden kilpailukyvyyn merkittävänä tekijänä Silvennoinen korosti osaamista erityisesti työyhteisötasolla.

Neuvoston jaostossa laadittava LUMOUS-ohjelma pyrkii osittain ratkaisemaan näitä haasteita. Silvennoinen korosti, että ohjelma merkitsee yhteisen tahtotilan ja kärkihankkeiden lisäksi myös täysin uutta toimintatapaa. Ohjelman ydin on toimintatapa, jossa koulutus, tutkimus ja tuotekehitys sekä osaamisen hyödyntäminen toimivat saumattomassa yhteistyössä. Kukin näistä osa-alueista vaikuttaa positiivisesti toisiinsa, eikä osa-alueita tule tarkastella erillään.

LUMOUS-ohjelman tahtotila vuodelle 2015 on:

”Oppiva, uudistuva ja luovasti toimiva yhteistyön yhteiskunta, jossa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuudet laajasti.”

Silvennoinen esitteli ohjelmaan hahmoteltuja kärkihankeaihioita, joilla ohjelman tahtotilaan päästään. Ohjelman toimeenpano koostuu muun muassa seuraavista hankekokonaisuuksista:

- Strategisen huippuosaamisen keskittymien ja osaamiskeskusohjelmien hyödyntäminen strategisen tahtotilan ja tavoitteiden vahvistamiseksi
- Uuden hallituksen nimittämä tietoyhteiskuntaneuvotteluelin strategisena yhteistyöfoorumina
- Oppilaitosten johtamisen ja strategisen ajattelun vahvistaminen tietoyhteiskunnan näkökulmasta
- Kehitetään opettajien tieto- ja viestintätekniiikan opetus käytön taitoja - täydennyskoulutuksen vahvistaminen
- LUMOUS - Living Labs I: Pedagogisen osaamisen ja menetelmien kehittäminen ja tuotteistaminen tietoyhteiskunnan näkökulmasta
- LUMOUS - Living Labs II: Alueellinen korkeakoulu- ja yritys yhteistyö tutkimuksen ja kehittämisen näkökulmasta

Tiede- ja teknologianeuvoston linjaraportti: Tiede, teknologia ja innovaatiot

Tiede- ja teknologianeuvoston pääsihteeri Esko-Olavi Seppälä alusti neuvoston kokouksessa kertomalla valtion tiede- ja teknologianeuvoston linjauksista Suomen tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan vahvistamiseksi. Tiede- ja teknologianeuvosto on valtioneuvoston ja sen ministeriöiden

asiantuntijaelin, joka käsittelee keskeisiä tieteeseen, teknologiaan sekä niiden hyödyntämiseen ja arviointiin liittyviä kysymyksiä. Neuvosto käsittelee tiede- ja teknologiapolitiikan suuntaamista ja yhteensovittamista sekä valmistelee tätä koskevia suunnitelmia ja ehdotuksia. Pääministeri toimii neuvoston puheenjohtajana.

Seppälä totesi tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan perimmäisenä päämääränä olevan Suomen kestävän ja tasapainoisen kehityksen varmistaminen.

Tiede- ja teknologianeuvoston vuoden 2006 linjaraportti on Seppälän mukaan kehittämisohjelma, jossa Suomen tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikkaa tarkastellaan niin toimintojen sisällön, rahoituksen kuin rakenteidenkin kautta.

Merkittävä sisällöllinen panostus tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan kehittämiseen on Seppälän mukaan niin sanottujen strategisten huippuosaamiskeskittymien perustaminen. Keskittymiä perustetaan viidelle osa-alueelle: energia ja ympäristö, metallituotteet ja koneenrakennus, metsäklusteri, terveys ja hyvinvointi sekä tieto- ja viestintäteollisuus.

Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikan rakenteelliseen uudistamiseen on Seppälän mukana otettu kantaa valtioneuvoston periaatepäätöksen yhteydessä huhtikuussa 2005. Periaatepäätös tähtää toimintojen priorisointiin, laadun kehittämiseen sekä pirstaloitumisen ehkäisemiseen.

Alustuksen lopuksi Seppälä totesi, että tiede- ja teknologianeuvoston linjauksena on ollut tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen kansallisen tason nostaminen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämä merkitsisi valtion tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen kasvattamista 400 miljoonalla eurolla seuraavan hallituskauden aikana.

Osaamisen haasteet työelämän murroksessa

Johtaja Jukka Mäkelä Tekniikan Akateemisten Liitosta (TEK) alusti neuvoston kokouksessa osaamisen haasteista työelämän murroksessa ja globalisoituvassa taloudessa. Tulevaisuudessa osaamisen merkitys Suomelle tulee korostumaan, mikä puolestaan merkitsee haasteita korkeakoulutuksen laadun turvaamiselle. Hyvän pohjakoulutuksen lisäksi tulevaisuudessa on panostettava ennen kaikkia elinikäiseen oppimiseen.

Mäkelä toi esiin, että Suomen peruskoulutus menestyy kansainvälisissä vertailuissa hyvin. Korkeakoulut eivät sen sijaan ole vertailuissa menestyneet. Korkeakoulutuksen lisääntyviin haasteisiin on tähän asti vastattu lähinnä lisäämällä koulutusmääriä. Korkeakouluopetusta ei kuitenkaan ole samanaikaisesti riittävästi resursoitu ja elinikäisen oppimisen rakenteisiin ei ole kansallisesti kiinnitetty riittävästi huomiota. Erityisesti täydennyskoulutusjärjestelmää tulisi entistä voimakkaammin kehittää. Osaamisen haas-

teena Mäkelä toi esiin myös korkeakoulutuksen hajaantumisen pieniin yksiköihin.

Mäkelän mukaan oppilasmäärien säätely ei ole ratkaisu osaamisen haasteisiin. Suomessa ei hänen mukaansa ole riittävästi kyetty määrittelemään, minkälaisia osaajia korkeakouluista pitäisi työelämään saada. Kansakuntana Suomen tulisi keskittyä tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakointiin. Kehitettävää on myös korkeakoulujen työnjaossa ja verkostoitumisessa.

Keskustelu

Kokouksessa keskusteltiin koulutuksen, tutkimuksen ja kehityksen tilasta Suomessa:

- Painotettiin, että Suomen tulisi koulutuksen ja tutkimuksen määrän sijaan painottaa niiden laatua
- Todettiin, että tarve huippuosaajista koskee Suomen lisäksi koko Euroopan unionin aluetta
- Todettiin, että pelkät huippuosaajat eivät riitä, vaan on panostettava myös jo työelämässä olevien osaamiseen – elinikäiseen oppimiseen. Tarvetta elinikäiselle oppimiselle on esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa.
- Todettiin, että tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen vaikuttavuuteen tulee vielä panostaa – rahoitus ei aina johda kaupallistamiseen ja uusien innovaatioiden riittävään hyödyntämiseen
- Todettiin, että suuri osa innovaatioista tuotetaan muualla kuin tutkimuslaitoksissa: pk-yrityksissä, työpaikoilla ja kansalaisten toimesta
- Huomautettiin, että Suomessa tehdään maailman innovaatioista vain muutama promille – tärkeää on myös osata hyödyntää muualla tehtyjä innovaatioita

Puheenjohtaja totesi keskustelun päätteeksi, että Suomen visio huippuosaamisen kehittämisestä on selvä, mutta samalla on huolehdittava yleisestä osaamistason ylläpitämisestä ja nostamisesta erityisesti työelämässä.

4 Verkottumisella tehokkuutta – TEHO-TIVIn täytäntöönpanoehdotukset

Valtiovarainministeriön neuvotteleva virkamies, TEHO-TIVI -hankkeen selvitysmies, Raili Mäkitalo kertoi hankkeen täytäntöönpanoehdotuksista, joilla voidaan edesauttaa tehokkuuden kasvattamista julkishallinnossa.

Merkittävien laadullisten ja määrällisten hyötyjen aikaansaaminen palveluissa edellyttää Mäkitalon mukaan:

- asiakaslähtöisyyttä ja vastuullista asiakkuutta
- toimintamallien ja palvelukäytäntöjen uudistamista
- prosessien uudistamista ja yhteensovittamista
- tehokasta teknologian hyödyntämistä
- henkilöstön tehtävien, toimenkuvien ja osaamisen kehittämistä
- muutoksia palvelurakenteissa ja organisaatioissa
- ohjaus-, johtamis- ja kannustekäytäntöjen kehittämistä

Erityisesti Mäkitalo painotti kannustekäytäntöjen kehittämistä. Tällä hetkellä julkishallinnon organisaatioilta puuttuvat aidot kannusteet oman toimintansa kehittämiseen; aikaansaadut tehostamishyödyt eivät päädy organisaatiolle itselleen, vaan tehokkaampi toiminta johtaa useassa tapauksessa organisaation perusresurssien vähenemiseen.

Erityisenä haasteena julkishallinnolle Mäkitalo mainitsi verkostoitumisen ja hyvien käytänteiden leviämisen puutteen. Ratkaisuna yhteistyön vähäisyyteen Mäkitalo esittää kehitystyön verkottamista yhteishankkeilla ja -rahoituksella, työnjaon kehittämistä, rakenneuudistuksia käsittelevän foorumin perustamista sekä yhteentoimivuutta edistävien standardien kehittämistä. Yhteistyötä edistäisi myös mahdollinen palvelurakenteiden kehittämisen politiikkaohjelma.

Hyvien tuottavuusinnovaatioiden käyttöönoton levittämistä Mäkitalo edistäisi niin sanotun innovaatiopankin perustamisella. Innovaatiopankki voi koostua esimerkiksi seuraavista osa-alueista:

- Standardit ja muut suositukset
- Hyvät käytännöt – kriteerit ja raportointimallit
- Teknologia- ja palveluinnovaatiot - kriteerit ja raportointimallit
- Hanketiedot
- Sähköiset työvälineet, mallit ja palvelualustat
- Osaajat; organisaatiot ja henkilöt
- Artikkelit, keskustelupalstat
- Tapahtumatiedot

Keskustelu

- Todettiin kannustimien puutteen olevan todellinen este julkishallinnon uudistumiselle
- Todettiin muun muassa ohjelmistohankintojen aiheuttavan päällekkäisiä kustannuksia
- Yksityiselle sektorille todettiin olevan haasteen julkisen sektorin eri toimijoiden erilaiset toimintatavat

5 Kansallinen tietoyhteiskuntastrategia: Uudistuva, ihmisläheinen ja kilpailukykyinen Suomi

Puheenjohtaja totesi, että Suomen uusi kansallinen tietoyhteiskuntastrategia on valmistunut. Strategian toimeenpano-ohjelmassa esitetään muiden toimenpiteiden ohella valtioneuvoston periaatepäätöksen tekemistä strategian linjauksista. Puheenjohtaja totesi, että periaatepäätöstä valmistellaan kevään 2007 aikana ja sen viimeistely ajoittuu seuraavalle hallituskaudelle.

Ohjelmajohtaja Katrina Harjuhahto-Madetoja kertoi kansallisen tietoyhteiskuntastrategian sisällöstä. Strategia julkaistiin 26.9.2006. Harjuhahto-Madetoja kiitti neuvoston jäseniä heidän panoksestaan strategian valmistumiseen.

Harjuhahto-Madetoja kertasi strategian vision ja painopistealueet. Strategian visiona on *hyvä elämä tietoyhteiskunnassa*. Painopistealueita puolestaan ovat:

- Osaavat ja oppivat yksilöt ja työyhteisöt
- Ideat tuotteiksi ja palveluiksi, uudistunut innovaatiojärjestelmä
- Suomesta ihmisläheinen ja kilpailukykyinen palveluyhteiskunta

Suomen tietoyhteiskuntakehityksen perustan muodostavat tasapainoinen sosiaalinen ja alueellinen tietoyhteiskuntakehitys, yhteentoimiva ja esteetön tietoyhteiskuntainfrastruktuuri sekä vahva luottamus (tieto)yhteiskunnan toimijoihin ja palveluihin.

Strategian kärkihankkeita on kahdeksan kappaletta:

- Palvelurakenteiden uudistamisen politiikkaohjelman käynnistäminen
- Tietoverkkojen yhteysnopeuksien kasvattaminen ja tietoyhteiskuntainfrastruktuurin yhteentoimivuuden varmistaminen
- Elinikäisen oppimisen edellytysten varmistaminen
- Työelämän pelisääntöjen uudistaminen sekä johtamisen ja esimiestyön kehittäminen
- Innovaatiojärjestelmän uudistaminen
- Tekijänoikeusjärjestelmän jatkokehittäminen
- Pk-sektorin yritysten liiketoiminnan sähköistymisen edistäminen
- Kansainvälinen vaikuttaminen, erityisesti EU-tasolla, sekä tiivis yhteistyö Aasian maiden ja lähialueiden kanssa

Kärkihankkeiden lisäksi strategia sisältää 72 toimenpide-esitystä Suomen tietoyhteiskuntakehityksen vauhdittamiseksi. Strategia sisältää myös 9-kohtaisen toimeenpano-ohjelman.

Alustuksen lopuksi Harjuhahto-Madetoja totesi strategian saaneen hyvän vastaanoton mediassa.

Keskustelu

- Puheenjohtaja totesi, että nyt valmistunut strategiadokumentti tulee jo sellaisenaan vaikuttamaan yhteiskunnan eri toimijoiden näkemykseen ja toimintaan tietoyhteiskunnan kehittämisessä
- Kokouksessa tuotiin esiin, että useat tahot ovat jo käynnistäneet strategian jalkauttamisen omissa organisaatioissaan
- Esitettiin, että neuvoston jaostot tarkastelisivat strategian toimenpide-esityksien priorisointia

Puheenjohtaja totesi keskustelun lopuksi, että strategian toimenpiteiden kokonaiskustannuksia ei ole vielä arvioitu. Haasteena on myös, miten strategian linjaukset pystytään sovittamaan ministeriöiden sektorikohtaisiin linjauksiin ja painotuksiin. Puheenjohtaja toivoi lisäksi neuvoston jaostoilta listausta niiden toimialan kannalta priorisoitavista esityksistä.

6 Tietoyhteiskuntaneuvoston loppukauden toiminta

Puheenjohtaja totesi, että neuvoston loppukaudelle ei ole sovittuja kokouksia. Hän kutsui kuitenkin neuvoston päätöslounaalle Kesärantaan alkuvuodesta 2007. Lounastapaamisen yhteyteen pääministeri toivoi jaostojen valmistelevan esitykset jaostojen toiminnasta hallituskauden aikana sekä jaoston näkemyksen tietoyhteiskuntastrategian priorisoitavista toimenpide-esityksistä.

Neuvoston jäsenille ja asiantuntijoille laaditaan tätä ennen verkkokysely, jolla kartoitetaan neuvoston toimintaa hallituskauden aikana.

Pääsihteeri totesi, että kokousmateriaalin yhteydessä neuvoston jäsenille ja asiantuntijoille on jaettu katsaus tehtyjen jaostoaloitteiden käsittelyyn.

Neuvoston päätöslounas järjestetään 31.1.2006 klo 11.30-13.30. Paikkana lounaalle on Säädytalo (Snellmaninkatu 9-11, Helsinki).

7 Muut esille tulleet asiat

Kokouksessa ei noussut esiin muita asioita.

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 12.30.

Allekirjoitukset

Matti Vanhanen
Pääministeri, puheenjohtaja

Katrina Harjuhahto-Madetoja
Ohjelmajohtaja, pääsihteeri

Ville-Veikko Ahonen
Suunnittelija, sihteeri

JAKELU

Tietoyhteiskuntaneuvoston jäsenet
Ministerit
Tietoyhteiskuntaneuvoston pysyvät asiantuntijat
Tietoyhteiskuntaneuvoston sihteeristö
Muut osallistujat

TIEDOKSI

Tietoyhteiskuntaneuvoston jaostojen puheenjohtajat ja sihteerit
Talousneuvoston sihteeristö

LÄSNÄ TIETOYHTEISKUNTANEUVOSTON KOKOUKSESSA 10.10.2006

Puheenjohtaja

Matti Vanhanen, pääministeri

Varapuheenjohtaja

Susanna Huovinen, liikenne- ja viestintäministeri

Jäsenet

Seppo Kääriäinen, puolustusministeri

Reijo Svento, toimitusjohtaja, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Jorma Huuhtanen, pääjohtaja, Kansaneläkelaitos

Heli Jeskanen-Sundström, pääjohtaja, Tilastokeskus

Aatto J. Repo, toiminnanjohtaja, Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus TIEKE

Veijo Turunen, asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Markku Markkula, puheenjohtaja, AKAVA ry

Jaakko Haikonen, tiedottaja, Toimihenkilökeskusjärjestö, STTK ry

Risto Suominen, johtaja, Suomen Yrittäjät ry

Sinikka Turunen, pääsihteeri, Suomen Kuluttajaliitto ry

Kaisa Olkkonen, Vice President, Nokia Group

Kimmo Koivisto, johtaja, WM-data Oy

Riitta Laitasalo, hallintojohtaja, Kesko Oyj

Kerstin Rinne, johtaja, SanomaWSOY Oyj

Jorma Miettinen, johtaja, MTV Oy

Jouni Keronen, tietohallintojohtaja, Fortum Oyj

Jukka Alho, toimitusjohtaja, Suomen Posti Oy

Pysyvät asiantuntijat

Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutettu, Tietosuojavaltuutetun toimisto

Harri Saukkomaa, sisältöjohtaja, Yhtyneet Kuvalehdet Oy

Jarmo Viteli, professori, Tampereen yliopisto

Pääsihteeri

Katrina Harjuhahto-Madetoja, ohjelmajohtaja, tietoyhteiskuntaohjelman toimisto

Sihteeristö

Ville-Veikko Ahonen, suunnittelija, tietoyhteiskuntaohjelman toimisto

Päivi Antikainen, neuvotteleva virkamies, liikenne- ja viestintäministeriö

Ralf Ekebon, projektipäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö

Antti Eskola, kaupallinen neuvos, kauppa- ja teollisuusministeriö

Marja Kylämä, opetusneuvos, opetusministeriö

Muut osallistujat

Timo Laaninen, erityisavustaja, valtioneuvoston kanslia
Jukka Mäkelä, johtaja, Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry
Aimo Maanavilja, research fellow, Elisa Oyj
Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma, varatoimitusjohtaja, Suomen Kuntaliitto
Raili Mäkitalo, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Esko-Olavi Seppälä, pääsihteeri, Tiede- ja teknologianeuvosto
Eero Silvennoinen, teknologiajohtaja, Teknologian kehittämiskeskus, Tekes
Vesa Vuorenkoski, erityisavustaja, opetusministeriö